

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอ่านทำให้เกิดการพัฒนา ด้านทางสติปัญญาและมีส่วน ผลักดันให้สังคมเจริญก้าวหน้า จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาคน คือ ยุทธศาสตร์การ พัฒนาคคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดย สร้างกระแสสังคม ให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทย ทุกคนมีนิสัยใฝ่รู้รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็กและส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่ม บุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อ ทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ ทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของคน ไทย ในการที่จะตอบสนองยุทธศาสตร์ คือ การอ่าน อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้และส่งเสริมให้ เกิดความแตกฉานคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การอ่านจึงเป็นหัวใจ ของการศึกษาทุกระดับถือเป็นประตูบานแรกที่จะสามารถเปิด โลกแห่งการเรียนรู้และเชื่อมต่อสารประโยชน์จากการอ่านใน ประตูบานถัด ๆ ไปได้อย่างเป็นอิสระเสรี (พระราชบัญญัติ

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.
2551. 2551 : 13-14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้มีการจัด
กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในมาตรา 24 (3) โดยให้
สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์
จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิด
การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และมาตรา 24 (5) ได้ระบุให้
สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัด
บรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก
สะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. 2542 : 245) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
จะเกิดขึ้นได้ ผู้เรียนต้องมีนิสัยรักการอ่าน จะทำให้มี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวการจัดการศึกษาใน
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน
สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด
กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา
ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและ
กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด
การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มา

ใช้ในแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สถานศึกษา ควรจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมบูรณาการองค์ความรู้ ต่าง ๆ ที่เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการอ่านใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจของ การขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ในกลุ่มสาระ ต่าง ๆ สามารถเน้นกระบวนการอ่านเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และ ความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ ในการ ดำเนินชีวิตและนิสัยรักการอ่าน เข้าใจกระบวนการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่อ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้ มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ ของตนได้เต็มศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้วิธีแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองและมีนิสัยรัก การอ่านอย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2542 : 245)

รัฐบาลได้ให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ ตาม มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 ที่เห็นชอบให้การ ส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดให้วันที่ 2 เมษายนของทุกปีซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็น “วันรักการ อ่าน” และกำหนดให้ปี พ.ศ. 2552–2561 เป็น “ทศวรรษแห่ง การอ่าน” ของประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2555 : เว็บไซต์) แม้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาหน่วยงานองค์กรทั้ง

ภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านต่อเนื่องกันมาแล้วก็ตาม แต่จากผลการสำรวจการอ่านหนังสือของคนไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราการอ่านของเด็กในเขตเทศบาลสูงกว่าเด็กนอกเขตเทศบาล ภาคกลางมีอัตราการอ่านหนังสือต่ำสุด ร้อยละ 47.4 มีแนวโน้มลดลง ส่วนเด็กเล็กในกรุงเทพมหานครมีอัตราการอ่านสูงสุด ร้อยละ 67.2 และเป็นอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ สำหรับการอ่านนอกเวลาเรียนและนอกเวลาทำงานของคนไทย อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป พบอัตราการอ่านร้อยละ 68.8 โดยผู้ชายร้อยละ 69.3 และผู้หญิงร้อยละ 68.3 กรุงเทพมหานครยังเป็นพื้นที่ที่มีการอ่านมากที่สุด คือ ร้อยละ 89.3 ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีอัตราการอ่านหนังสือต่ำที่สุดคือ ร้อยละ 62.8 จำนวนเวลาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนและนอกเวลาทำงาน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 35 นาทีต่อวัน โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนใช้เวลาอ่านเฉลี่ย 40-41 นาทีต่อวัน ส่วนวัยทำงานและวัยสูงอายุใช้เวลาอ่านหนังสือเฉลี่ย 31-32 นาทีต่อวัน นอกจากนี้ยังสำรวจพบการอ่านในภาคการเกษตรมีเพียงร้อยละ 47.3 ส่วนภาคเกษตรมีอัตราการอ่าน ร้อยละ 76.5 (เดลินิวส์. 2555 : เว็บไซต์)

ในปี พ.ศ. 2555 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานพระราชานุญาตให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ “โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี : คุปองสร้างเสริมอัจฉริยะ” เนื่องในโอกาสที่จะทรงเจริญพระชนมายุครบ 5

รอบ ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งต่อมากองราชเลขาการในพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักราชเลขาธิการได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว มีพระราชกระแส ขอเปลี่ยนจากการจัดโครงการดังกล่าว เป็นการจัดซื้อหนังสือให้ห้องสมุดต่าง ๆ รวมทั้งมีการจัดอบรมให้กับผู้ที่จะมาใช้ห้องสมุดได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัย และข้อพึงปฏิบัติในการเข้าใช้ห้องสมุด การเคารพสิทธิผู้อื่น ตลอดจนการช่วยดูแลรักษาห้องสมุดร่วมกัน เห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและประชาชนจะดีกว่า ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองตอบต่อพระราชกระแสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กระทรวงศึกษาธิการ จึงให้มีโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะเพื่อจัดหาหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร รายสัปดาห์ รายปักษ์ หนังสือ สำหรับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตลอดจนบ้านหนังสือ : ห้องสมุดประชาชนหมู่บ้าน ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมการอ่านให้กับประชาชนทั่วไป และสร้างโอกาสในการอ่านให้เกิดขึ้นกับประชาชนในระดับรากหญ้าที่อยู่ในหมู่บ้าน ที่ด้อยโอกาสในการอ่านที่มีสาเหตุมาจากปัญหาหลายประการ อาทิ ห้องสมุดอยู่ห่างไกลบ้านพัก เดินทางไม่สะดวก หนังสือราคาสูง ไม่มีเงินเหลือพอที่จะซื้อหนังสืออ่าน การจัดหาหนังสือให้กับบ้านหนังสือ : ห้องสมุดประชาชนหมู่บ้าน ที่อยู่ในหมู่บ้าน และห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จึงจะเป็นการสร้างโอกาสให้เกิดขึ้นกับทุกคนได้อย่างแท้จริง ดัง พระราชปณิธานของสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี. : 2555 : เว็บไซต์)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในฐานะองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการรู้หนังสือของประชาชน สนับสนุนประชาชนทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ในนโยบายเร่งด่วน ข้อ 4 เสริมสร้างบ้านหนังสืออัจฉริยะและพัฒนานิสัยรักการอ่านของประชาชน เร่งจัดตั้งบ้านหนังสืออัจฉริยะเพื่อจัดหาหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร รายสัปดาห์/รายปักษ์ หนังสือสำหรับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตลอดจนบ้านหนังสืออัจฉริยะ : ห้องสมุดประชาชนหมู่บ้านให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงศึกษาธิการ ผลักดันให้มีบ้านหนังสืออัจฉริยะเพิ่มเติมในอีก 41,000 หมู่บ้าน เพื่อให้มีบ้านหนังสืออัจฉริยะครบทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ แม้ว่าปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต แต่หนังสือก็ยังมีอยู่และมีความสำคัญเพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถหาความรู้และรับข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีได้ ซึ่งหนังสือมีข้อดีที่สามารถหยิบอ่านได้ตลอดเวลา และความรู้บางอย่างที่มีอยู่ในหนังสือก็ไม่ได้มีอยู่ในอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ครบทั้งหมด โดยเชื่อว่าคนส่วนใหญ่ยังชอบที่จะอ่านหนังสือที่เป็นกระดาษมากกว่าการอ่านจากจอ เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชนโดยเฉพาะ

ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและเพื่อสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้โดยจัดตั้งบ้านหนังสืออัจฉริยะให้เป็นธนาคารความรู้ใกล้บ้าน และมีข้อมูลข่าวสารใกล้ตัวให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย

จากความสำคัญของนโยบายส่งเสริมการอ่านดังกล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจในการประเมินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ เนื่องจากเป็นโครงการที่มีจุดหมายเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง สร้างโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้โดยจัดตั้งบ้านหนังสืออัจฉริยะให้เป็นธนาคารความรู้ใกล้บ้าน มีข้อมูลข่าวสารใกล้ตัวให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย และสร้างเสริมอัจฉริยภาพส่วนบุคคลและความเข้มแข็งของชุมชน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้และปัจจุบัน

ยังไม่มี การประเมินโครงการนี้ จึงเห็นว่าควรมีการประเมินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้รูปแบบการประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) เพื่อ

ประเมินด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ต่าง ๆ ของโครงการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนา ปรับปรุงโครงการต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการบ้านหนังสือ อัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเห็นว่า การประเมินโครงการในรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model)

ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) มีความเหมาะสมในการประเมินโครงการนี้ เพราะเป็นการประเมินผลของโครงการทั้งระบบ ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยนำรูปแบบการประเมินโครงการแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) มาเป็นหลักในการประเมิน จะทำให้ทราบถึงผลของการดำเนินงานข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ของโครงการรวมทั้งได้สารสนเทศจากการประเมินโครงการที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย ตลอดจนนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะให้มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิตของโครงการ (Product)
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ครู และผู้ใช้บริการ บ้านหนังสืออัจฉริยะ ที่มีต่อโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้แบบจำลองการประเมินของชิปปี้ (CIPP Model) เป็นแนวทางการประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1.1. ด้านบริบท (Context) ประเมินเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโครงการ ว่ามีความเหมาะสมและการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

1.1.1 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการ กับนโยบายด้านการศึกษาตามอัยาศัย การส่งเสริมนิสัยรัก การอ่าน และการเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัยาศัย

1.1.2 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการ กับวิธีการดำเนินงานของโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ

1.2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประเมินเกี่ยวกับความ เพียงพอของทรัพยากรและ การปฏิบัติเพื่อระดมทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของ โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ ประกอบด้วย

1.2.1 ความพร้อมของบุคลากร

1.2.2 อาคารสถานที่จัดตั้งบ้านหนังสืออัจฉริยะ

1.2.3 วัสดุอุปกรณ์

1.2.4 งบประมาณ

1.3 ด้านกระบวนการ (Process) ประเมินเกี่ยวกับ การดำเนินงานของโครงการว่ามีความสำเร็จและการปฏิบัติมาก น้อยเพียงใด ประกอบด้วย

1.3.1 กระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของ โครงการ

1.3.2 การดำเนินกิจกรรมของโครงการ

1.2.3 การนิเทศติดตามผล

1.4 ด้านผลผลิต (Product) ประเมินเกี่ยวกับความสำเร็จและคุณภาพของผลผลิตตามความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ใช้บริการบ้านหนังสืออัจฉริยะ ว่ามีผลที่เกิดขึ้นกับประชาชนและชุมชนมากน้อยเพียงใด การเปลี่ยนแปลงของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างกับผลผลิตของโครงการ และได้อะไรจากการเข้าร่วมโครงการ

2. ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินโครงการ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ใช้บริการบ้านหนังสืออัจฉริยะของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้กำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 3,263 คน ซึ่งสามารถจำแนกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินโครงการได้ ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน

2.1.3 ครู จำนวน 155 คน

2.1.4 ผู้ใช้บริการบ้านหนังสืออัจฉริยะ จำนวน 3,100 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,263 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการประเมินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร คือผู้บริหาร ครู และ ผู้ใช้บริการบ้านหนังสืออัจฉริยะ โดย

กำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ที่
ระดับความเชื่อมั่น 95% (ไพศาล วรรค่า. 2555 : 101) ทำให้
ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำนวนทั้งสิ้น
368 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น
(Stratified Ransom Sampling)

3. ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่โครงการบ้านหนังสือ
อัจฉริยะของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอ (กศน.อำเภอ) สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ

4. ขอบเขตระยะเวลา

การประเมินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 1 พฤษภาคม
2556 – 1 ตุลาคม 2557 รวมระยะเวลา 1 ปี 5 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของศัพท์นิยามที่ใช้ในการวิจัย
ดังนี้

โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ หมายถึง โครงการที่
กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดนโยบาย มาตรการ
และแนวทาง การดำเนินงานส่งเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับ
ประชาชน เพื่อให้สำนักงาน กศน.จังหวัด กศน.อำเภอ นำไป

ปฏิบัติและเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยจัดตั้งบ้านหนังสืออัจฉริยะหรือห้องสมุดประชาชนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารในหมู่บ้าน ประชาชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านอย่างทั่วถึง

บ้านหนังสืออัจฉริยะ หมายถึง ห้องสมุดประชาชนหมู่บ้าน ตั้งอยู่ศูนย์กลางหมู่บ้านหรือบ้านที่เจ้าของบ้านอนุญาตให้จัดเป็นที่ตั้งของบ้านหนังสืออัจฉริยะ เป็นที่อ่านหนังสือและเปิดให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปได้อ่านหนังสือ โดยสำนักงานกศน. สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ สื่อ สิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสารรายสัปดาห์ นิตยสารรายปักษ์ หนังสือนวนิยาย หนังสือเรียน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นชักจูงให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่านหนังสือ เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านพยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านและอ่านจนเป็นนิสัย

นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงความสนใจการอ่านหนังสือ เห็นความสำคัญของการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านและหาโอกาสเพื่ออ่านหนังสืออยู่เสมอ ชอบอ่านหนังสือทุกชนิดทุกประเภทอ่านโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ด้วยความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัย

การรู้หนังสือ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง หรือมาตรฐานการรู้หนังสือของประชากรแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน เป็นสิ่งสะท้อนที่ดีขึ้นของแต่ละบุคคล

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบที่มีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของโครงการอย่างมีระบบเพื่อทราบผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร และเป็นแนวทางในการตัดสินใจยุติโครงการหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมินโครงการ แบบ CIPP MODEL หมายถึง การพิจารณาตัดสินถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ โดยประเมินโครงการออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต

ด้านบริบท หมายถึง ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายด้านการศึกษาตามอัยาศัย การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับวิธีการดำเนินงานของโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ และความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป

ด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง ปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้
ในการดำเนินโครงการเพื่อบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของ
โครงการ ได้แก่ บุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ

ด้านกระบวนการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน
โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ การวางแผนการดำเนินงาน
การประชาสัมพันธ์เผยแพร่การจัดกิจกรรม การกำกับติดตาม
และการปรับปรุงพัฒนาโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ เพื่อให้
โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ด้านผลผลิต หมายถึง ผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน
โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ ได้แก่ นิสัยรักการอ่านของ
นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เกิดขึ้นจากการเข้า
ร่วมโครงการ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบ้านหนังสือ
อัจฉริยะ และกระจายแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดประชาชนของ
ชุมชน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่และมี
บทบาทในการบริหารสถานศึกษา บริหารการจัดการเรียนการ
สอนให้มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดจันทบุรี

ครู หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็น ครู กศน.
ตำบล ครูศูนย์การเรียนชุมชน ครูผู้สอนคนพิการ ที่จัด
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดจันทบุรี

บุคลากร หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด

บึงกาฬ เช่น ข้าราชการ พนักงานราชการทั่วไป ครู
 อาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน ลูกจ้างประจำ ลูกจ้าง
 ชั่วคราว สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ
 และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ

ผู้ใช้บริการ หมายถึง บุคคลที่สามารถใช้บริการการ
 อ่านหนังสือของบ้านหนังสืออัจฉริยะได้ ได้แก่ เด็ก เยาวชน
 นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป

อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน หมายถึง ผู้ที่มีจิตอาสา
 ให้บริการช่วยเหลืองานส่งเสริม การอ่านในพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงาน กศน.จังหวัดบึงกาฬ ทราบข้อมูลการ
 ดำเนินงานตามโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ ที่จะเป็น
 ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย ปรับปรุง วางแผนการพัฒนา
 โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ

2. นำผลการประเมินไปกำหนดนโยบายและวางแผนจัด
 กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตามโครงการบ้านหนังสือ
 อัจฉริยะ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ประชาชน ชุมชน เห็นความสำคัญของโครงการ
 บ้านหนังสืออัจฉริยะ และให้การสนับสนุนเกิดความร่วมมือ มี
 ส่วนในการดำเนินงานร่วมกับสถานศึกษา

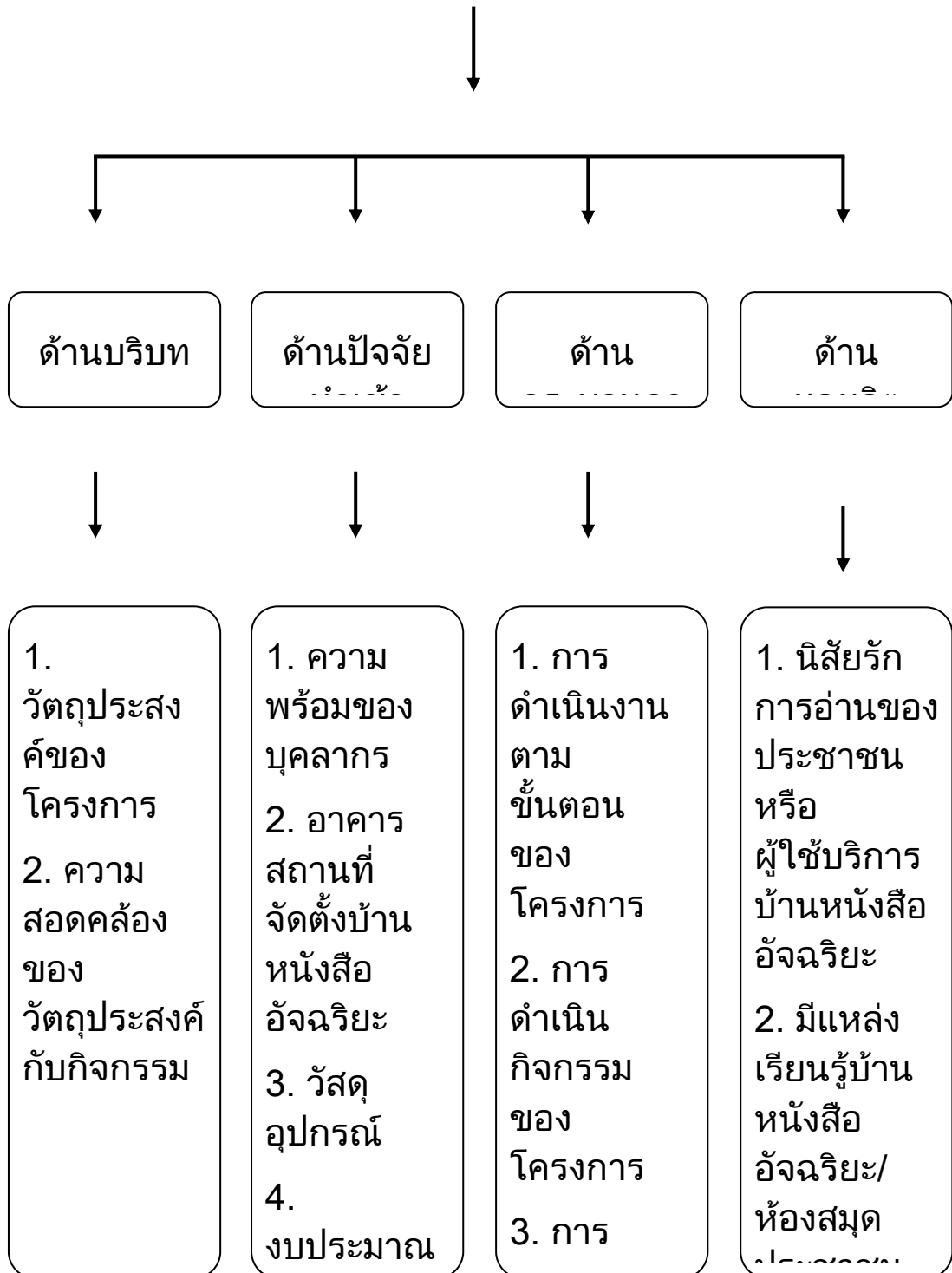
กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการ บ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ศึกษา การประเมินโครงการในรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เห็นว่า มีความเหมาะสมในการประเมินโครงการนี้ เพราะเป็นการประเมินผลของโครงการทั้งระบบ หรือในลักษณะขององค์รวม ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ทำให้เห็นผลการประเมินทุก ๆ ด้าน

การประเมินโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยการนำแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) มาเป็นแนวทางในการประเมิน ดังนี้

การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบ

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการประเมินโครงการบ้านหนังสือ
อัจฉริยะ